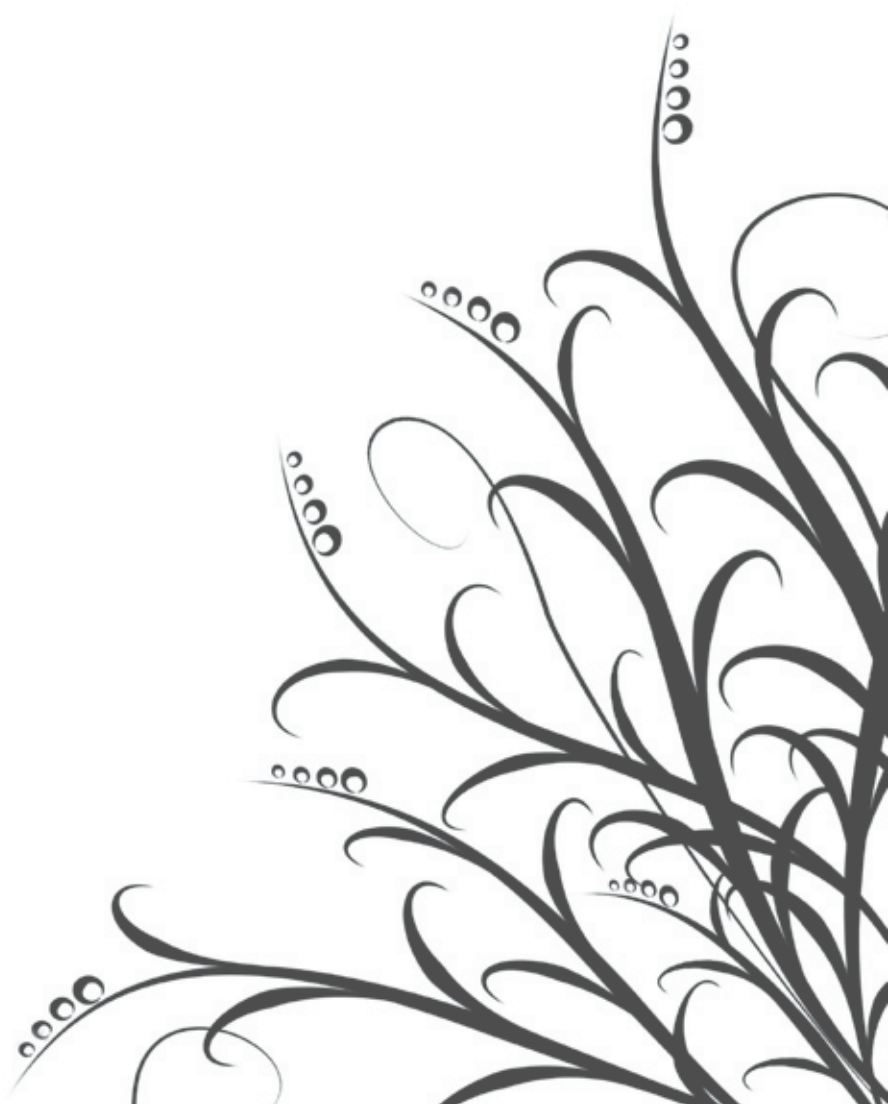

מסעי'י

כתב העת של תלמידי המחלקה לספרות עם ישראל

2
גיליון מס'

הפקולטה למדעי היהדות
המחלקה לספרות עם ישראל

מסעי'י

כתב העת של תלמידי המחלקה לספרות עם ישראל

גיליון מס'

2

יולי 2008

תמוז תשס"ח

בערכת: יוסי בן שבת, גילית חומסקי ושפרה ריפקין
עיצוב גרפי והדפסה : מוקי הפקות, בית ספר, תל גיבורים 5 ת"א 68105
© כל זכויות היוצרים שייכות לכותבים וליוצרים, תשס"ח 2008

אוניברסיטת בר אילן
הפקולטה למדעי היהדות
המחלקה לספרות עם ישראל

לקבלת פרטים ניתן לפנות למחלקה: 03-5318235
או לדוא"ל: deptli@mail.co.il
חומרים למסנ"י ניתן לשלוח לדוא"ל: yossi_bs10@walla.co.il

תוכן העניינים

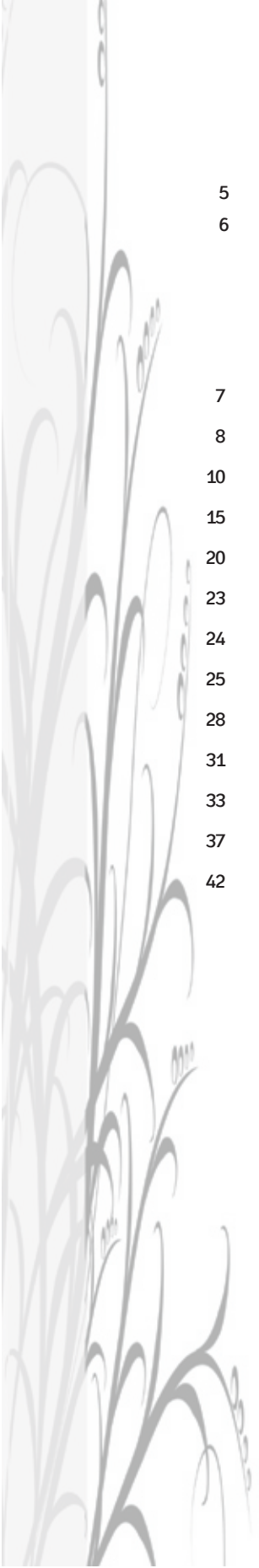
דבר ראש המחלקה
דבר העורכים

משתתפים:

5
6

7
8
10
15
20
23
24
25
28
31
33
37
42

ראובן טבול
סמדר פלק-פרץ
חלי אברהם-איתן
אלמוג בהר
צביה שיף
שרה אורבך
רבקה מורגנשטרן
גיטל סימקוביץ
שפרה ריפקין
דבורה קיציס
גילית חומסקי
אוזי וילנר
לימור שריר

עוד צעד במסע דבר ראש המחלקה

היזמה לייסוד כתב עת ספרותי של הסטודנטים במחלקה לספרות עם ישראל והפקת הגיליון הראשון זכו להצלחה ולשבחים רבים למרות קשיי ההתחלה וחבלי הלידה. הצלחה זו בולטת במיוחד על רקע שנה קשה ומשובשת הנמשכת אל תוך הקיץ. אני שמח לברך את מערכת מסע"י: גילית חומסקי, שפרה ריפקין ויוסי בן שבת על הפקת הגיליון השני של מסע"י, הכולל חידושים מעניינים, עריכה מוקפדת וגיוון בדרכי היצירה. המחלקה גאה במיוחד שהשקת הגיליון תתקיים באירוע מיוחד, ערב משוררים וסטודנטים יוצרים, ערב שיציין את סיום שנת הלימודים. הופעת מסע"י 2 והערב המיוחד המוקדש ליצירה ולכתיבה משקפים את רצון המחלקה לעודד את מגמת הכתיבה היוצרת, תחת שרביטו של המשורר מירון ת. איזקסון ובהשתתפות ערה של סטודנטים ממחלקתנו וממחלקות אחרות, לא מעט מהם יוצרים שכבר זכו לפרסם מיצירתם. דומה כי תוספת זו של תשומת לב ליצירה עצמה ופעילות סביב העשייה בספרות יש בהן כדי להשלים בין המחקר והתיאוריה הספרותיים שהם עיקר עיקרה של כל מחלקה לספרות באשר היא לתהליכי היצירה בהתהוותם והתפתחותם. אני מבקש לברך את כל השותפים לעשייה ברוכה זו, את היוזמים והמובילים: גילית, שפרה ויוסי ואת המחלקה שזכתה לתלמידים החשים אחריות כלפי היצירה העברית העכשווית, והשקיעו לא מעט זמן ומרץ בהפקת כתב העת ובארגון הערב המיוחד הצמוד לו. בהצלחת המחלקה ותלמידיה במחקר וביצירה נבחר כולנו.

פרופ' אפרים חזן
ראש המחלקה לספרות עם ישראל

בין המסעו'ת' דבר העורכים

ר' שניאור זלמן מלאדי, בעל 'התניא', אשר הכיר את מימרתו המפורסמת של ר' בחיי כי 'הלשון היא קולמוס הלב', הוסיף: 'והשירה - קולמוס הנפש'.

בגיליון מסע"י הראשון קיבלנו על עצמנו להקים בית למיטב היוצרים הבאים בשערנו, חלקם מפרסמים מיצירותיהם במקומות נוספים וחלקם מופיעים כאן בפעם הראשונה. שאיפתנו היתה ועודנה להקים בית קבע לקולמוסי הלב והנפש, להוות גשר בין המילה הנחצבת לעין הקוראת. האקלים הייחודי של אוניברסיטת בר אילן טומן בחובו פסיעה מתמדת על גבולות דקים - קודש וחול, מחקר ויצירה, אישי וציבורי. עבודת המיון של החומרים שנשלחו היתה מורתקת, זכינו להיחשף ליצירות מגוונות ומרתקות. אנו שמחים ונרגשים להגיש בפניכם את הגיליון השני של כתב העת מסע"י, המכיל לעניות דעתנו יצירות ראויות ומעוררות מחשבה.

תודותינו לשותפנו למסע פרופ' אפרים חזן, ראש המחלקה לספרות עם ישראל, על עזרתו הרבה בהוצאת הגיליון השני של כתב העת. רוב ברכות לכותבים וליוצרים, לתלמידי המחלקה לספרות עם ישראל ולתלמידי הסדנה לכתובה יוצרת בראשות המשורר מר מירון ח. איזקסון, על ההצעה שאפשרתם אל הנפשות הפועלות בינינו. אנו רואים בכם חלק משמעותי מן התשתית הספרותית בארץ, הנרקמת בין היתר בחדרי האקדמיה אבל לא פחות מכך - בחדרי הלב.

העורכים

בְּשֵׁם הַשֵּׁם / ראובן טבול

היה אב תשס"ו והאב הקודם עוד מכה בנו.
ובצלה של המלחמה בלבנון תמיד הנופלים.
ושמותם.

וְיִהי בְיוֹם הַשְּׁמוּנִי
וְיִמּוֹל בְּבֶשֶׁר וּבְגוֹף - וְדָם
וְשֵׁם.

(בְּרַקֵּעַ עֲדִין הַזְּעָקָה. חוֹשֵׁב,
בֵּין שְׁמוֹת לְנִשְׁמוֹת רַק
הַנּוֹן עוֹלָה וְיִוָּרְדֵת)

בְּכָל אִשׁ יֵשׁ שֵׁם
וְהוּא צְרוּב בְּבֶשֶׁר וּבְאָבֹן.
וְרַק הַסֶּנֶה בּוֹעֵר לֹא אָכַל
וּבְאִשׁ הַשֵּׁם הַגָּדוֹל
הַנּוֹרָא.

וְהַפְּהִינִים וְהַעֵם
כְּשֶׁהֵיוּ שׁוֹמְעִים
אֶת הַשֵּׁם הַמְּפֹרָשׁ
(וּמִיָּד: בֵּין כְּפֹה? מְאִיפֹה?)

הֵיוּ כּוֹרְעִים,
וּבוֹכִים
וְקוֹרְעִים
וְנוֹפְלִים

בֵּין שְׁבִילֵי הַשְּׁמוֹת
קוֹבֵעַ אֶת בֵּיתִי.
אוֹכֵל שְׁמוֹת עַל שְׁלֶחְנִי,
מִתְפַּלֵּל בְּשְׁמוֹת
לְשֵׁם
שְׁמוֹת יְלָדֵי לְצַד
שְׁמוֹת הַנוֹפְלִים.

(הַגַּע, הַדְּעָה:
הַזְּעָקָה נִשְׁמָעֶת
בְּקִרְיַת שְׁמוֹנָה וּבְחִיפָה)

לְכָל אִישׁ יֵשׁ שֵׁם,
אוֹמְרִים

אָבֵל

גַּם לְכָל אִשׁ שְׁיִוָּרְדֵת
יֵשׁ שֵׁם שְׁעוֹלָה
וּבוֹכִים עָלָיו אָבִיו וְאִמּוֹ
וְאָחִיו וְאָחִיוֹתָיו
וְאִשְׁתּוֹ וְיְלָדָיו שְׂכָאן
וְיְלָדָיו שְׁלֵא יְבֹאוּ

ראובן טבול - דוקטורנט במחלקה לספרות עם ישראל. עבודת הדוקטור שלו, בהנחיית פרופ' הלל וייס, עוסקת ביצירתו של הסופר משה שמיר. ראובן סופר ומחנך. קובץ סיפוריו 'מענה' ראה אור בשנת 2001 בהוצאת תמוז. rtabull@gmail.com

על אם הדרך / סמדר פלק-פריץ

זוג עינים טלולות משתקפות בי:
אתה זו אני
לפני שנים.
כל כך הרבה תלוי
בדרך בה ינוח מבטי על פניך,
רסיס שפתיים מצמוץ עינים
רקוד אישונים כה דומים אנו וכה שונים
גשה-נא ואמשך בני ורתה לך
ברכה.

שְׁטִיפַת רֶכֶב / סַמְדָר פֶּלֶק-פֶּרֶץ

בְּרֵאשִׁית

הִיוּ מִיָּמִים מִכָּל עֶבֶר,
קָצָר גָּדוֹל הַצֵּלִיף עַל עֵין הַזְּגוּגִית
בְּזָרְעוֹת אֲדִירוֹת מְשֻׁחוֹ צְבָעִים אֶת פְּנֵי

וְהִזְרֵק הָיָה יֶרֶק מְאֹד וְהִכְחַל כְּחַל מִכְּחַל,
תִּנְנִי, עוֹלָם, עוֹד מִן הָאָדָם-אָדָם הַזֶּה, שֶׁהָרִי

אָנִי
כְּכֹלִי מְלֵא פְּלִיאָה
אֶל מוֹל חֲלוּקֵי-חוּלִין.

סמדר פלק-פרץ - דוקטורנטית במחלקה לספרות משווה באוניברסיטת בר אילן. עבודת הדוקטור שלה, בהנחיית ד"ר יפה וולפמן וד"ר כנרת מאיר, עוסקת בקול הסמוי ביצירותיהן של דבורה וילקינס פרימן ודבורה בארון. כותבת ומפרסמת שירה ופרוזה בכתבי העת 'מאזנים', 'אפריון' ו'נתיב'. ספרה 'והמלך ישן' ראה אור בשנת 1992 בהוצאת סער.
smadarpe@zahav.net.il

בין אם ובתה / חלי אברהם-איתן

עתה אם ובתה
בספת עור רחבה
יונקות משגני עולמות
ספר וטבע
וקו של אור
נמשך ביניהן.

צפור פורחת
מקן בנוי על חלוני
כאורחת-פתע
נצבת על אדן
מעירה בתוכי
צפרי-ילדות כחלות
כזכרון-דברים
בין אמי
וביני

רנת צפרים
ורשרוש כפות דקל
מול חלון רחב
לב פתוח למשב
ודעת צומחת
מותוך ספר

תמונה בזכרון צורבת
ילדה נוגה על ספו
של בית
ברחשי-הגן
מוצאת סימנים
לאהבה
כולאה בדידות
בין עפאים
חומקה
משמחת-ילדים

”אשה בונה בית”
נחזה עתיד

סימפוניית אביב / חלי אברהם-איתן

תרועת השמש בגבעות, בנאדיות
ובשטחים ששן אדריכל לא נגסה בם,
מעירה את הנמים מחרפם.
מרבדי החרציות והחרדלים צוהלים בזהבם
קורצים לצאת למרחב.
אדם כלניות כהפגנת טוסים מצוחים
ולשון פר סמוכה מודקרת לרחש דבורים
חגות אל הצוף
יודעות בחכמת לבן
כי הצוף בפרח הקטן הלבן
ולא באדם כלנית צעקני.
שירות נמלים שכורות משפע אביב
מתרוצצות כטילים בשבילי טבע
לובשים חליפת חג פרחונית.

פריחת האביב בעוד הרגיש
ובאפים הפורצים בעטוש קולני:
עונת המעבר כגשר עראי
אל כבד חם ועמס לחות
של קיץ זעמוני
מתארך כשביל אינסופי
מרוקן מטילי האביב הנמלטים חזרה

אל חדר ממוג.
כליל החוש יכנס ריחותיו
יאסף אל ענפיו
הצופית שרותה אהבה ורביה בקנה
תלמד גוזליה לעוף ולעשות למחיתם
סימפוניית האביב תגיע במהרה לסיומה
וסמפוניית המזגן תפצח במזמור,
טורדני מזבוב ליד האון

אך קומת הזמן לא תקבע מהלך העתים
ניסן חדש סגולי ראשון לחדשי השנה
לעשות פסח, להוציא חמץ מהנפש
ומתדעת העם.

עת לחרף
עת להקיץ
לבדק את הפילטר,
להחליפו בחדש!

טילים רועמים ואחותי צוחקת / חלי אברהם-איתן

טילים רועמים בגופנו
יורים פחד.
דרכמה
נמלטנו

פתהו...
אל תבואו
ביצי התרנגולות פגומות
עטיני הפרות מאבנים
אין חולב ואין קוצר לפרי
הנרקב בשדות
כלבים מגלים בחוצות
אימת הטילים בעיני החתולים
חיות פרא
זרעות הרס
פחי האשפה עולים על גדותיהם
בום... בום... בום...

אחי – פליט צפוני
מתקשר לשכנו
הרובץ בדל"ת פחדיו
בתחתית העולם
בום... בום... בום...
מהדהד גופו
תחתוניו רטבים

"הלו...
הבט אל חלונך
וראה
אם ביתי... על תלוי?"

"...ביתך על טילו...
קירותיו נושרים בלהבות
מים זורמים
כדם מהצנורות
ואין בו רוח
אדמה רועדת תחתיו
אש, מים, רוח ועפר

אַחוּתֵנוּ אוֹמְרֵת:

זְמַיִם קָשִׁים מֵאַלֶּה
חֲסָנוּ אֶת רוּחֵנוּ
חֲדָרֵי הַמְדַרְגוֹת
שׁוֹמְרִים עַל רֵמ"חֵינוּ
נִעְפִּיל אֶל דִּירוֹת-הַגֶּג
שִׁיחָדֵל הַמְטָח
אוֹ כְּשִׁיחָדֵל גּוֹפְנוּ
הַטָּפוֹל הַכִּימוֹתְרָפִי
יִרְפֵּא
כָּל עוֹד נִשְׁמֹר
עַל הָאֵשׁ, הַפְּמִים וְהָרוּחַ
וּמִהָאֲדָמָה הַחֲרוּכָה נִמְרִיא
אֶל גְּגוֹת בְּטוּחִים
מִרְחֻפִים בְּשָׁמַי הַתְּכֵלֶת

אַחוּתֵי צוֹחֶקֶת
וְרַעְמֵי מִטָּח צְחוּקָה
מִפִּילִים טִילֵי פֶחַד

חלי אברהם-איתן - בעלת תואר דוקטור לפילוסופיה מטעם אוניברסיטת בר אילן. עבודת הדוקטור שלה, בהדרכת פרופ' הלל בראל וד"ר ש. צימרמן, עוסקת בריאלי והמטאפיסי בשירת כפל הנופים של ישראל אפרת ואיתמר יעוז-קסט. שיריה ומסותיה מתפרסמים בכתבי עת ספרותיים שונים. ספריה: בוקר ירוק; שירים; קרן עין כחולה; נופי הבית; מעלית אל הים; כאב השורשים הכפולים: עיון ומחקר. chelly.eitan@gmail.com

ט' באב ה'תשס"ב, ירושלים / אלמוג בהר

הרואה ירושלים בחרבנה
קרע קרע בבגדו
ואז יתפר הקרע
שלא יהיו בגדיו עשויים קרעים קרעים.

וימהר ויצא ויחפש אחר חיים בעיר
בכל סמטה
ובכל לשון

שלא נהיה בוכים שוא
מרבים קינות על אסון בת-ציון
וירושלים כבר בנויה בנן-עולם
וכל-שעריה שוב אינם שוממין.

אני יצאתי ומצאתי חתול עובר בתחנת בקרת של המשטרה
ומתלבט מול הכתל בין עזרת נשים וגברים
וראיתי אנשים רבים חיים חיים כל אחד בשפות רבות
נשים ואנשים חיים בשפת אביהם ושפת אמם בשפת המקום
ושפת הדרך בשפת החיוכים שלהם ושפת היאוש הגדולים.
וקרעתי קרע גדול
על מחשבות הרעש והשבר של לבי
הרדפות אותי במקומותי כלם.

ולא אחייתי הקרע
שיהיו מזהים כלם שפקד אותי האסון, ויקראו:
הרואה אדם בחרבנו
?קרע קרע בבגדו
וימנע מכתיבת שירים
שלא תהא נפשו עשויה קרעים קרעים.

ואם עוד הייתה שוהה רוח הנבואה בעיר הזאת
הייתי עולה על אחד ההרים
ומתנבא שסופי להקים מחתרת נגד הצער
סופי לשלח גדודים של מחשבי קצם של הקצין
סופי לחיות בעיר הזאת.

שִׁיר לְשָׁנָה חֲדָשָׁה / אֶלְמוּג בְּהָר

"כי הרעב לעני כל שנה יפריד מעל אישון,
גם השבע לעשיר איננו מניח לו לישן", רבי יהודה הלוי

השנה באה הגירת הלב מן המלים אל המקרה
וארונות המטבח. התמעטות הגבינה והסתה הפנים
של העופות והירקות עשו את קבות הילדים קלות יותר,
כמעט מרחפות, ונחל ש כחן בקובלנות וצקקות. בגוף אשתי
שמחו מחלות המעים כשנחסכה מהן העבודה הקשה, ומוכרי
הפלאפל ברכו אותי ברחוב ל שלום מבלי לערב בידידותנו
אינטרסים כלכליים. כשהודיע לי המנהל על פטורי
הזכיר: "שיכה נכתבת כשרעבים", וחנך בשביעות רצון.
ואני חשבת לעצמי: שיכה היא הגיכה פנימית של מלים,
היא הליכה ארכה של הלב הרחק מעצמו. והתחלתי מוכר שירים
לחברים ולמרבבים במחירים, תולש דפים מיומני
כדי לחלקם בין כל מי שיניח פרוטה בכף-ידי
הפשוטה ברחובה של עיר.
ילדי הכריזו על צום כנגד הממשלות ומשרדי האוצר
מול דלת חדר השנה של הוריהם, אשתי החליטה
לנתק את הטלפון, המים והחשמל לפני שתעשה בן העירייה,
ואני הלכתי אחריה לדור בגנה צבורית.
אחרי שמכרתי את כל שירי בלי שיבואו במקומם חדשים
התחלתי משלים אט אט עם מצבי, ורק חשבת
אולי אכתב הרהור אחרון, שיר לשנה חדשה שאפרסם
תמורת תשלום בעתון, ובו כמה מילים על חסרון המלים
ועל השפע של הלחם הנותר כל לילה במאפיות, בצק רך
לרפך את קשי הימים ולדחות את מהפכות הלב המדפקות
עד לימים האחרים.

אין העניויות מן העברות / אלמוג בהר

אין העניויות מן העברות
ואין העשירות מן הזכויות.
אלא ידע אדם בעשרו
כי אין המצלצלים אשר הוא צובר
בארנקו
רכושו
ואין המצלצלים הנופלים מכף-ידו
אבדתו.
וידע גם אדם בעניו
כי המצלצלים החסרים לו בחשבונו
אינם חסרונו
והמצלצלים להם זוכה פתע ביסו
אינם נדבה משאינו שְלו
או צדקה אשר תצדיק את שכנו
אלא הם במדה ידועה השבת רכושו
או פצוי על גזל
אשר נגזל בעבר ממשפחתו.
כי מי ידע אם לא עמלו אביו או אמו
לפרנסת אותם
מצלצלים הנזקקים לכף-ידו
ואם לא יעמלו בעבורם בנו או בתו
אם לא עמל הוא בעבורם יום יום
בצערו ובמכאובו.

והעמל אינו הצדק מתחת לשמים
והעמל אינו שוה לפני האלהים
ואין המצלצלים באים לאדם
כמדת יגיעת כפיו.
על כן אין העניויות מן העברות
ואין העשירות מן הזכויות
אלא ידע אדם כל ימי חייו
בין אם עשירות לו, או מפת עניות,
או שפיע בינוניות,
כי אין פרנסתו פרנסת אמת בעמלו
או בירשת אביו או אמו
אלא רק באלהים הזן אותנו בטובו.
ולא יהיה הוא גואל את עולמו
עד אשר לא יירש בן העשיר את עשרו
ולא יירש בן העני את עניו
אלא יירשו כלם
את האלהים ואת תורתו.

ביאור למאמר כ"ה ב"שבת יהודה" לרבי יהודה בן מויאל האדמו"ר הגאון נר המערב, אשר נולד
במונגאדור (כיום אצוויא) שלחוף האוקיינוס האטלנטי במרוקו בשנת תק"ץ, ונפטר בירושלים עיר
הקודש בשנת תרע"א, וספרו יצא לאור, אחרי שהיה גנוז כמאה שנה, בשנת תשנ"ד על ידי נכדיו.

אֵים (שני שירים לחג השבועות) / אלמוג בהר

"שחק בלי סלם", אלעזר בן יעקב הבבלי

א.

אֵים תַּן-נָא לִי פְדִיּוֹם הַיּוֹם
הַנַּח לְךָ מִלּוּתִי וְהִמָּצֵא בְּהֵן הַגִּיּוֹן

עֲשֵׂה לְבִי שְׂיָהָא חַד אֶת הַמְּקוֹם
וְרִפָּא נְדוּדֵי שְׂתִיקוּתִי עַד יִשְׁמַע קוֹל
הַגֶּשׁ שְׁפַת פִּיךָ אֶל שְׁפַת תְּהוֹם
וְתַהוֹם תִּשְׁקַע עַל פִּי שְׁמֹךְ אֵים

אֵים תַּן-נָא לִי פְדִיּוֹם הַיּוֹם
וְתַהוֹם תִּשְׁקַע עַל פִּי שְׁמֹךְ אֵים

ב.

בּוֹרָא עוֹלָם בְּנֵה סְלָם
וְאַעְלָה בּוֹ
יּוֹצֵר תְּפִלָּה הַעֲמֵק מְחֻלָּה
וְאַעְבֵּר בָּהּ
נוֹתֵן תּוֹרָה בְּסֵה אֹרְחָה
וְאַחֲזָה סְתָרָה
אֶל אֵים תַּן פְּדִיּוֹם
וְאַחֲזָה הַיּוֹם

השירים מתוך ספרו הראשון של אלמוג בהר, 'צמאון בארות'.

אלמוג בהר - סטודנט לתואר שני באוניברסיטה העברית בירושלים. עבודת התזיה שלו עוסקת באהדת ומגדר בשירתה של אמירה הס. ספר שיריו הראשון 'צמאון בארות' ראה אור ב-2008 בהוצאת עם עובד. קובץ סיפוריו הראשון 'אנאמן אל יהוד' יראה אור בקרוב בהוצאת בבל. מנחה קבוצת לימוד פיוט באוניברסיטת בר אילן במסגרת 'קהילות שרות'. almogbehar@gmail.com

הַמְשׁוֹרֵר / צְבִיחַ שִׁיר

בַּעַל אֲצִבְעוֹת הַזָּהָב
אֵין לוֹ עֵינָן
בְּתַעֲנוּגוֹת הַבָּשָׂר וְהַתְּאֵוָה
כָּל הַנִּיתָנוּ הִיא
לְתַפֵּס אֶת הַסּוּד וְהַרוּחַ בֵּין שְׂרִיגֵי הַקִּדָּשׁ
וּלְהַזְהִיב אוֹתָם בְּעֵטוֹ
לְמַלֵּל רְהוּטֵי שֵׁל אֶמֶת

יְדִיד נֶפֶשׁ / צְבִיחַ שִׁיר

סְמוּלָה שֶׁל הַיְחָד
מִסְכָּן בְּשֵׁל יְדִידוֹתוֹ

שְׂאִיפָתוֹ לְהַרְגִיעַ

רֹאשׁ מוֹנַח

חִיּוֹךְ

לְהַרְדִּים.

בְּבִקְרָה -

כְּמוֹ כְּאֵב אֵימָה,

הַלֵּבֵד, צוֹרֵב בְּעוֹרֵקִים

הַעֵינַיִם אֲדָמוֹת

הַאֲנָשִׁים - צְלָלִים מִטְּשֵׁטָשִׁים.

מָה לִּי יְחָד?

מָה לִּי לֵבֵד?

בַּיּוֹם הַהוּא אֶלְחָשׁ

אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד

טְהָרָה / צְבִיָּה שִׁיף

לְאַחַר שְׁטַבְלָתִי
בְּנִקְבַת דְּמֵעוֹתַי,
מִטְהַרְתְּ דְּלִגְתִּי -
מִסְמָמֹת קִמְעָא,
עַל קוֹ הָאִפְקָ.

בְּמִכְנֵשׁ הַבְּלָתִי מְשֹׁג -
בְּמִנְעֵה הַבְּלָתִי אֶפְשָׁרִי

שֵׁם דְּלִגְתִּי.

עֲקֵבִי לֹא הָיוּ עוֹד,
קִצּוֹת רְגְלֵי מוֹתִירוֹת -
אֲדוֹוֹת רַכּוֹת שֶׁל שָׁמַיִם
אֵל כְּחוּם וְחַנּוּן אֶרְךְ אֶפְיָם
אֵל כְּחוּם...
אֵל אֶפְיָם...
שֵׁם מַיִם.

צביה שיף - עו"ד, מרצה ומנחת קבוצות בלימודי משפט עברי ותנ"ך. בוגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן ובימים אלה מסיימת את לימודי התואר השני במסלול משפט עברי. ערכה עם ד"ר שלמה נס את הספר 'אהבת האדם וכבוד הבריות'. עורכת זו השנה השנייה את קובץ ההרצאות של 'ישיבת בין הזמנים' בגבעת שמואל.
tsvia@nass.co.il

שְׁתִּיקוֹת / שְׂרָה אֹרֶבֶךְ

כָּאֵן, לִיד הַקִּיר הַחִיצוֹן, בּוֹרֵר שְׁתִּיקוֹת
מְמַלְמֵל אֶת עֲצוּרֵיהֶן
לְפָסְלֵי שְׁתִּיקָה מְרֵהִיבִים
כְּאֶפֶן הַמְּסַתֶּת מְרַעוּמִים

מְצִיב אוֹתָם, עַל חוֹמוֹת הַקִּיר הַחִיצוֹן
לְשֹׁמֵר עַל שְׁתִּיקוֹתֵי הַיְּפוֹת,
הַיְּפוֹת בְּאֶמֶת,
בְּכֶתֶלִים
בְּמַחְצוֹת
בְּבִקְעִים
בְּצִלְקוֹת

רַק הַשְׁתִּיקָה מְגַדִּיחָה אֶת תְּנוּחַתְּחֵי הַקּוֹלוֹת,
הַיּוֹצְאִים לְמַפְלְשֵׁי הַמַּעֲבָרִים
אֶל הַחוּצוֹת שְׁמַעְבֵּר לְקִיר הַחִיצוֹן

בְּעֶבְרִי,
נוֹשֵׂא אֶת הַקִּיר הַחִיצוֹן עַל גַּב שְׁתִּיקוֹתֵי,
בְּאֵלוֹנִיקוֹת תְּחִדְעָה מְלוּלִית, קָלָה כְּנוֹצָה,
אֲנִי דוֹבֵר,
אֶת שְׁפֵת הַפְּסָלִים הַכְּבֵדָה.

אָבִי / רבקה מורגנשטרן

מימי ילדותי הרגשתי את אבי
דרך עיניו, שדברו במקום שפתי.
לפני מותו הניח את כף ידו בתוך ידי,
והפעם כף היד דברה במקום עיניו. דעי לך
בתי אהובה. לא לטפתי אותך, נשיקות
וחבוקים החסרתי ממך, דברי חבה
לא השמעתי באזניך, אך אהבתיך
בכל נימי נפשי. סלחי לי אם לא יכלתי
להביע זאת. רכנתי לעברו הצמודתי
את שפתי אל מצחו לרגעים ארוכים,
שהביעו את כל רגשותי.
ידעתי תמיד
בילב
שאבי אוהב אותי.

על הצואר סינר
לבן עם
דבונים ורדים.

כפר רבין, מזרקה
אני, הפיליפינית והזקנה
יושבות.

נופלים
נופלים המים על אֶזְנוֹנו
שׁוֹטְפִים
עינינו ברעש
מרגיע
אור היום מתקמט בם, מתעורר
האור מזיע

בין שערוֹתֶיהָ הרכות
מלבין הקצף
באישוֹנֶיהָ
בבואתי מתרחבת
מנידה ענבלי זכרונות
רפים.

האנשים חולפים.

נופלים
נופלים המים על אֶזְנוֹנו
שׁוֹטְפִים עינינו ברעש
מרגיע.
האנשים חולפים.

פעם הִיא לֵה אִישׁ
לִזְקֵנָה
נשק לצוארה הרך
פער שפתייה לצחוק עבה
וחמדני
קצת פקוח הפה הדק לקבל
קביות מלון
במזלג מפלסטיק.

איש אחד / גיטל סימקוביץ

לידה
מיכל צהב
(לנקוי רצפות)
ביום שני
ארגזי-קרטון נמעכו
על גדר-האבן. מעליה
השתלשלו שרוולי חולצה
ושני זוגות תחתונים
מנקדים

פעם אחת
בשעת צהרים קיצית
החניתני במשנה זהירות
באטיות מחשבת
על-מנת שלא
לפגע
בבקבוק וודקה
שקוף

הוא שכב שם זרוק על
האספלט הרותח
לצד

איש אחד

במגרש החניה שלי ברחוב
דרור, מטר וחצי לפני
הציאה מן העיר
נקבצים חפצי-השכונה
שאין בהם ערך עוד
ובכל פעם
מחדש
בוחרים השכנים לאירת הנטישה
דוקא את מקומי שלי

(בסמוך לערמות האבק שעל
פח רכבי האפר הם
חשים אולי
כי חפציהם המושמשים עד כלות
ידעו למצא נחמות מה.
גם עלי הם מרחמים קצת,
אתם יודעים,
בתור אם חד הורית)

עכשו למשל
שעונה על צמיג עץ
שוכבת עזובה
נעל-בית כחלה
מפרנה.

בְּסֶךְ הַכֵּל רְצִיתִי כְּמוֹ
חֲנֻה'לָהּ הַקְטָנָה
לְהַנִּיחַ פְּפוֹת יָדַיִם רַכּוֹת
בֵּין עֲצָמוֹת בֵּית הַחֲזָה
לְחַבֵּק אֶת הַשֶּׁקֶ הַגָּס
לְחַמֵּם

אֶךְ בְּשִׁמְלַתִּי הַלְבָנָה
נֹוֹתְרוּ כְּתָמֵי הַפָּחִם
שְׁחוֹרִים מְאוֹד

וּבַחֲדָרֶיךָ
פּוֹכְבִּים חֲרוּכִים

גיטל סימקוביץ - דוקטורנטית במחלקה לספרות משווה, אוניברסיטת בר אילן. עבודת הדוקטור שלה, בהנחיית פרופ' יואב אלשטיין, עוסקת בסוגיות נבחרות בכתביו של היוצר הרמן הסה ובפילוסופיה בודהיסטית. שירים מפרי עטה התפרסמו בכתבי העת כתם, 'נתיב', 'אמגו' ואפריון'. gafrurit@gmail.com

עיר ואם / שפרה ריפקין

השילי אדרת זהב עיר ואם
כְּסִי אֶת רִגְבִי שְׁפִתוֹתַי הַנְּעוֹת
גוֹף קוֹדֵר וּמִשְׁפָּל לְחוֹמֶיךָ מִתְרַעַם
מִנְסָה לְהוֹתִיר בֵּין שְׁבִילָיו הַד פְּסִיעוֹת

רק אורות הנאון התלויים בך מעל
עוד דולקים בראשי כגמות נשמה
שוב ריחות התפלה בוערים בי כטל
הנדחק בין פתלים על רגבי אדמה

ואדרת יפה הצבועה ארגמן
תסב את פניה הישר לפני
ותכס את ראשי במצנפת זהב
מול סופות של סגריר וצמא

עיר ואם אל תסוגי רק הכיני לבך
ללטרף את לחיי המושקט
עוד שנה תעבר ואשוב לראותך
אדמונית שפופה ושותקת.

פְּתַח לִי שַׁעַר / שַׁפְרָה רִיפְקִין

פְּתַח לִי שַׁעַר עֵת נִנְעָלוּ הַדְּלֵתוֹת לְפָנַי
הִנְחֵנִי בֵּין מְחֻזּוֹת חֲלֻקֶיךָ
בֵּין עֵבְרִיִּים עֲרָלִים וְאֲמוֹת
הַעֲלֵנִי מִדְּרָגָה אַחֵר מִדְּרָגָה
אֶל טְרַקְלִין מְלֶאכֶיךָ

אֶךְ אֵל תִּסְתִּירֵנִי בְּדֶשׁ
בְּגִדֶיךָ
כִּי נְשִׁימוֹתַי כְּבִדוֹת.

אל מלא רחמים / שפרה ריפקין

אל מלא ברחמים
בתך תועה בינות עמים
על ראשה קופחת אש,
קוד נוּגה ואור משמים.

ומעל רק כחול רקיע
מפילס את המרחב,
שביב עקשן של אור יתריע,
בא הקיץ, תם הסתו.

אל מלא ברחמים,
בתך השביעה נדרים
הלך תלך קצוות עולם
עדי תמצא חמלת רבים.

שפרה ריפקין - סטודנטית לתואר שני במחלקה לספרות עם ישראל, אוניברסיטת בר אילן.
פרסמה כתבות בעיתונים 'בשבע', 'מקור ראשון'. כותבת בעיתון 'הצופה'. ספרה הראשון
'געגועי' ראה אור ב-2004 בהוצאת דני ספרים. shif200@gmail.com

אָסִיק אֶת הָאֵשׁ / דְּבוּרָה קִיִּצִים

אָסִיק אֶת הָאֵשׁ,
אָזִי רְהִיטִים
וְאֶפְרַשׁ מִרְבֵּד.

אֶעֱשֶׂה לִי בַיִת
וְאֶשְׁכֵּן בּוֹ בְּטַח
עַד שֶׁתָּבוֹא
לְשֵׁים שְׁלוֹם.

"...אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום" (שה"ש ח, י) / דבורה קיציס

יד כָּבֵד מִן הַנְּדָגְלוֹת
יד אֶל הַגֵּן.
בּוֹא אֶל הַשּׁוֹחֹת, הַשְּׂרִיטוֹת, הַמִּכּוֹת
בְּטֵשׁ בְּאֲדָמָה
וְאֶל תַּטֵּשׁ.

כִּי עֲצִיבָה הָאֲדָמָה,
כֹּה רִיקָה הִיא
כֹּה שְׂמוּטָה.

אֲתָה עוֹד מִתְמַהֵמָה
עוֹד דָּגוּל לְךָ בְּרִבְבוֹת.
אֲנִי מְבַקֶּשֶׁת לְמִצָּא
אוֹתְךָ
שְׁלוֹם.

דבורה קיציס - סטודנטית לתואר ראשון במחלקות ספרות עם ישראל ותנ"ך, אוניברסיטת בר אילן. עורכת תוכניות ומוסיקה ב-'קול ישראל' ברשתות 'מורשת' ורשת ג'. עורכת ומגישה את תוכנית האירוח 'שירה חדשה', בה מתארחים מוסיקאים ומשוררים העוסקים במוסיקה יהודית.
dvorak100@gmail.com

לְלַמֵּד לְשָׁחוֹת / גִּילִית חוּמְסִקִי

מִכָּל הַהִתְחַלּוֹת
הַיִּיטִי בּוֹחֶרֶת

שׁוֹב לְלַמֵּד לְשָׁחוֹת

תִּגְלִית מְדַעִית
שָׁמֶן וּמִים
הַגּוֹף אֵינּוֹ שׁוֹקֵעַ!
הוּא צָר!

לְטַעַם טַפַּת כָּלוֹד
לְכַבֵּד יָמִים שְׁעוֹד יְבוֹאוּ
הַשְּׂקֵט, הַמְתוֹק, הַמְלוּחַ

וְנִדְמָה כְּאֵלוֹ
לְכָל סְעֵרָה פְתוּרֹן
לְכַשֵּׁט יָדַיִם הַצָּדָה
וּלְהַמְתִּין

וְרִיאָצִיּוֹת עַל נוֹשָׂא / גִּילִית חוּמְסִקִי

אודלֵיה
איך נשאנו אותך על כפיים
עבר ועתיד שלנו
בכף יד תינוקית קמוצה
כמה זמן עבר מאז?
עוד רגע
אני זוכר
*

אני זוכרת, אודלֵיה
קטנה, נחמדה, עם צמות
הם חלפו על פני
עשרות ומאות
חלקם נתפסו כמו סודר בנעץ הקיר
הותירו אניץ צמור כך מיום האתמול
היא, אודלֵיה, אהבה את הארנבת
היתה מלטפת אותה
והיה שם גם ילד אחד
*

כמה מתוק
שם ראשון שטשטשתי בשני החלב
עד שאבד משמעות
ונותרה רק נעימה
אודלֵיה אודלֵיה
שיר אהבה ראשונה
בתור לקונדיטורֵיה
איך החליקה כף יד חמימה לשלי
המוכרת אמרה 'נדליק מאוחר'

צחקנו
איזו תמימות נועזת
*

אודלֵיה!
איך אפשר לשכח
הצתה חצי עולם
כדי לנחות בינינו
דוקא אנחנו
שאפלו את שמה
לא ידענו לומר
אח, איזו צעירה היא היתה
מאז ישראל היא
נערה צחקנית בת עשרים
*

אולי עשרים וארבע
בדיוק בגיל
בו הלב בשל דיו להשבר
ובכל זאת, הרי גם האוזן נועד
להסדק
הייתי מעדיף
שיקרס מידי אחרים
ידי, ידי הריקות
לא נותרו כך לאורך זמן
ועדין
*

נחמתני אותה
כמה לילות

נִפְשׁ נִגְעָה בְּנִפְשׁ
גּוֹף נִמְקַבְּלֵי בְּיָסוּרִים
*

בְּתוֹר לְדוֹכֵן הַתִּירָס
הַבְּחִנְתִּי לְרָגַע
בְּשַׁעַר שְׁחֹר
גְּרָגַר שְׁאֵחָז בּוֹ
הַעֲלָה בִּי לְרָגַע
מִתֵּק עֵקֶץ הַדְּבֹרָה

כְּמֵה מוֹזָר, חֲשַׁבְתִּי
הַזְכָּרָה הַזֹּאת הִיא בְּעֵלְת מִשְׁמָעוֹת
בְּרָגַע זֶה מִפְּנֵי
*

אֲנִי יוֹשֶׁבֶת
עַל סִפְסָל בְּטִילַת מוֹל הַיָּם
בְּרָגַע בְּהִיר שֶׁל הַתְּגִלּוֹת
רוֹאֶה תְּמוּנָה
הַנְּשָׂרִים עֵטִים
עַל שְׁבִיל פְּרוּרֵי הַלְּחָם

גילית חומסקי - דוקטורנטית במחלקה לספרות עם ישראל, אוניברסיטת בר אילן. עבודת המחקר שלה עוסקת בשירת נשים חרדיות. גילית הנה משוררת וסופרת. בין ספריה: 'הבוקר של כריסטופר' (2003); 'צל התאנה' (2006); 'אהבות של אתמול' (2007). ספר נוסף יראה אור בקרוב בהוצאת ידיעות אחרונות. שירים מפרי עטה התפרסמו גם בכתבי העת 'עכשיו' ו'משיב הרוח'. gilit3@gmail.com

מַלְקוּשִׁים / גילית חומסקי

רִצִּית הַפְּתִיחָה בְּרוּחָה:
הַלְמוֹת סוּסִים בְּמִרְכָּז הָעִיר
בְּרֶק וְרַעַם

צַחְקוֹק הִיסְטוֹרִי -
מֵעוֹלָם לֹא רָאִינוּ גֶשֶׁם קִדְּם לְכֵן!

תִּינּוֹק נוֹלָד -
תִּשְׁעָה חֲדָשִׁים הִסְתַּיְמוּ בְּהַפְתָּעָה

אָבֵל הַסּוּף, הֵיכֵן הוּא?
נִרְאָה לְאַחֲרוֹנָה
מִשׁוֹטֵט חֶסֶר מִטָּרָה

אֵלֶת הַמַּלְקוּשִׁים מִפְּזָרֶת
סוּפִים כְּלֶאחֶר יָד

פְּעִימַת לֵב
מִטּוֹס נוֹסֵק
שִׂדָּה שְׁבָלִים פּוֹרַח

יָדִים חֲרוּצוֹת, עֲמִלוֹת,
חֲרָצוֹ גוֹרְלוֹת,
חֲרִיץ וְעוֹד חֲרִיץ.
כָּל שָׁנָה נוֹלַד אֶחָד,
וְכֹלֵם בָּרְכוּ בִּ"מֵצֵל טוֹב",
הִבִּיאוּ מִתְנַנּוֹת וְעִקְבוּ בְּמִתְיַחוֹת,
דְּרוֹכִים לְכֹל מִקְרָה שְׁלֵא גָבֹא.
וְכִרְתֵּנוּ בְּרִית, וְחִגְגְנוּ מִצְוֹת,
אֲפִילוֹ לְחִפּוֹת הַגְּעֵנוּ,
אֲחֵר כִּי עוֹד חֲרָצְנוּ
יְמֵה וְקִדְמָה,
צְפוּנָה וְנִגְבָּה...

עַד שֶׁבִקֵּר אֶחָד
חֲרָצוֹ לָנוּ לְשׁוֹן הַקּוֹיִם הַזְּעִירִים,
הַחֲרוּצִים כְּנַמְלִים,
כְּמֵהוּ עַל יוֹצְרָם,
וְנִכְרְדוּ לְשָׁלוֹם...

וּנְמָלָא הָרְצוּא
וְהַבִּית נְמוֹשַׁח
טפֹּת אֹד קִלּוֹת הַחֲלוּ
מִפְעֻעוֹת, עוֹלוֹת מֵן
סִדְקֵי הַקִּירוֹת, כְּשֶׁמֶן
מוֹד עֵבְרוּ לְמִרְצָפוֹת
וַיִּקְווּ הַמַּיִם
וַיְהִיו לְבִהָרֵת...

פעם אחת הייתי מהלך ברחובות נצרת עילית והגעתי לצומת אחת ונשתהיתי קמעא להשיב נפשי, שכן עיני הייתי מן הדרך. והנה למולי רחוב ושמו תבור. חשבתי בליבי, בריה משונה רחוב זה, פיתחו צר והמכונניות נדחקות בו בקושי רב ואין סופו של הרחוב נראה כלל וכלל, שנא אין לו סוף? אמרתי אלך ואבין סודו של רחוב. החילותי צועד במורד הרחוב ומייד צד את עיני ספסל עץ קטן, השתוממותי, שכן היה מחזיק הספסל אנשים רבים, דומה היה עלי שנעשה להם נס, כאותו נס שאידע לאבותינו במקדש בשעת הרגלים. מעולם לא אמר אדם "צר לי הספסל". חובשי הספסל אנשים חביבים ולבביים היו, לבושים כולם בקפידה רבה. תכונה רבה אפפה את החבורה כאילו התוועדות גדולה ישנה פה ומכאן תצאנה החלטות גדולות להמשך עתיד העיר. נתתי עיני באחד אשר ישב על קוצו של ספסל ואוזניות של ווקמן תחובות באוזניו והיה מאזין בקשב רב לחדשות, מדי פעם היה מוסר ידיעה לאנשי הספסל, אך ברגע שפנתה אליו אישה אחת וקראה בשמו "ינקו" היה עושה עצמו כאילו לא שמעה מעולם.

מדברים היו על כל הבא ליד, הטייתי אוזני בכל כוחי לשמוע על מה נסובה שיחה ונתחוויר לי שדיברו על אברהם אחד, שהיה מגבאי בית הכנסת וסיפרו בו סיפורים רבים ושכחים גדולים. איך העמיד מניינים הרבה ואיך הלך וביקר חולים וסעד זקנים וזקנות בבתי אבות. אמרתי בליבי אברהם זה, מה סודו? והרי בידוע מדורי דורות שאין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, כנראה שאוצר גדול בביתו ואין ביתו אלא אשתו. זה הוא שנא' נקבה תסובב גבר, הולך הוא אברהם ומסתובב בבתי כנסיות, וכל זה מכוח אישתו. הבינותי שנתקיים באברהם זה "מצא אישה מצא טוב" ונתאוותי ביותר להכיר את סוד ביתם.

החלטתי לאזור אומץ ונכנסתי בשיחה עם אנשי הספסל, שאלתי: "אברהם זה היכן מתגורר?" אמרו לי פה אחד: "ממש כאן בבלוק הראשון" והצביעו על הבית קרוב. לפתע אמרה אחת מהיושבות: "דע! לא כל הרוצה ליכנס יבוא ויכנס, שהרי בתוך הבית אוצר גדול ושמו דינה, פעם היו הדלתות פתוחות תמיד לארבע רוחות השמיים, אך משנתמעטו הדורות וירדה קרנם של יושבי קרנות, שומר אברהם על אוצרו מכל משמר ונועל את ביתו תמיד" כיוון שנסתקרתני מאוד, השלתי מעלי כל גינוני בושה והתחננתי בפניה שתגלה לי את סוד שערי הבית, אך כל זאת לא הועיל. עמדה על המשמר כאילו חייה היו תלויים לה מנגד. כמעט אמרתי נואש ולפתע נתרצה האיש עם האוזניות ואמר: "בחור חמד אתה! יאהב אותך אברהם, ומי יודע אולי ייקח אותך לבית הכנסת על שם אלי כהן ותהיה משלים

לו מניין כל הימים, דפוק על דלתם שלוש דפיקות, והקפד על קצב אחיד". השבתי לו בקידה קטנה, הודיתי לו מקרב לב והמשכתי בדרכי.

בהגיעי לחדר המדרגות עלה באפי ריח נעים ומבשם. הבחנתי שמדרגות הבניין נשטפו זה לא מכבר. נתאמצתי ועליתי במדרגות ולפתע הסתנוורת. הכול בוהק היה ואור גדול מציץ בין שלבי הבטון אשר בקומה הראשונה. נזכרתי במדרש ישן על הולדת משה רבנו, "משנולד משה אור גדול היה בבית", נהרה זו ודאי מימות משה עליו השלום, אור זה גנוז לביתם של צדיקים בלבד ואין לנו רשות להשתמש בו, אלא לראותו בלבד.

פגעתי בדלת ביתם ונתמלאתי יראה. אכן מה נורא המקום הזה! שמא אשיל נעלי מעל רגלי? ולא אלכלך ביתם של צדיקים. זכרתי את שהורה לי האיש מן הספסל ונתאזרתי אומץ. "דפיקה" המתנה, "דפיקה" המתנה, "דפיקה" המתנה. נסתובב חזר המנועול למטה, אך לא היה די בכך, כגודל האוצר כך היא גודל שמירתו, ומנועול עליון ונסתר החל מרשרש גם הוא. לפתע נפתחה הדלת, מייד הסתחררתי מריחות טובים, השמורים לצדיקים, ריח הקינמון אשר נתבשם ממנו עולם ומלואו, במוצאי השבת הראשון של העולם. למולי עומד אברהם, הדור ונאה זיו העולם, נהרה גדולה נסוכה סביבו, ופניו עטו חיך רחב השובה כל לב. חלוקו הסגול הולך ומשתפל ממנו ונראה כאילו מגיע עד קצוות עולם. הבחנתי שהיו קווצות תלתליו הלבנים עוד רטובים מן המקלחת ונאה היה בעיני עד מאוד. קיבלני בסבר פנים יפות והכניסני אל ביתם, הושיבני בכורסה גדולה ומפוארת ושאל אותי אם ארצה שידליק מזוג. נעניתי בחיוב שכן קיץ היה ותשוש הייתי. תהיתי מדוע הלך אברהם לכוון התריס והרי המזוג מונח היה בקרבת הכורסה? נשאתי ונתתי בדעתי אם באדם פשוט מצווה אני לדון לכף זכות, קל וחומר שעלי ליזכות בדין צדיקי עולם. פתח אברהם את תריס הסלון והחלה מנשבת רוח עזה, כאותה רוח שקרעה לישראל את ים סוף. נתחייך אברהם ואמר: "חלון זה פיתחו של עולם, כשם שבמזבח קרה נס ודלקה אש תמיד, כך גם כאן מנשבת הרוח בכל עת" ואכן שבה נפשי, שמא ממראה פניו הנעימות ואולי מהרוח הקרירה. אך תהיתי לעצמי הרי אברהם הינו כאן ואיפה היא דינה? שמא היה מחביא אותה כשם שהחביא אברהם את שרה אימנו? זכרתי את שאמרו רבותינו 'כך היא גאולתם של ישראל קמעא קמעא'. אין לדוחקה. לפתע נפתחת דלת חדרם ונגלתה אלי דינה. התיישבה דינה ליד אברהם ודומים היו בעיני לאוג יונים. שילבו יד ביד ונשקה לו. מייד עלתה בדמיוני הרעיה משיד השירים. מי זאת עולה מן המדבר? מתרפקת על דודה. מריחה גם היא כשושנת העמקים, מקוטרת מור ולבונה מכל אבקת רוכל, עליה נאמר "אשת חיל מי

ימצא? בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר". אכן בר מזל הוא אברהם. עוד לא שאלה לשמי וכבר שאלתני מה אכל? אמרת לי בנימוס, שאינני רעב. אך היא בשלה, צוותה עלי לשבת עם אברהם והיא תכין לי סעודת מלכים. קמה ורצה למטבח הקטן והחלה מבשלת. נכנסתי לשיחה עם אברהם על מצב בתי הכנסיות בעיר, פירט לי על מצב המניין וסיפר לי סיפור יפה בשבחו של רב העיר, הרב הרצל שמו. כך היא דרכם של צדיקים אינם מספרים בעצמם אלא ברבותיהם. לקיים מה שנאמר הווי מתאבק בעפר רגליהם.

ריח טוב עלה בבית, כרוב מתבשל ופלפלים נקלים, בשר ודגים וכל מיני מטעמים. הצצתי בדינה וראיתי שארון אחד ספון לה שם בקצה המטבח. ונעשה לה נס לצדיקה, כל אשר חפצה נפשה מייד מוצאתו, רצתה מגבת מצאה, ביקשה לה תבלין גם מצאה. הושיבה אותי בפניה דחוקה בין מכונת הכביסה לבין השולחן ונתנה לי לרוות מדשן ביתה. לפני מונחת סעודה כסעודת שלמה המלך בזמנו. מאכלים שונים ומשונים, פלפלים ממולאים באורז, כרוב ממולא בבשר, נוקרלי פפריקש כמנהג ההונגרים ועוד מטעמים רבים שלא אדע את שמם. עוד אני אוכל חתכה לי מלפפונים חמוצים בצלוחית קטנה וטעם הכל כגן עדן. ביותר נתחבב עלי ממרח הטונה שהגישה לי, חתכה לי פרוסות לחם לבן טרי ואורזי, חייכה ואמרה "אברהם הביא את הלחם הבוקר". סיימתי את אשר בצלחת ומייד נתנה לי מנה שנייה ונתרצתה רק כשסיימתי את הסיר כולו. לפתע נתבהלה: "ההומוס? אברהם קנה הומוס כזה טוב, לא נורא תיקח הביתה" ... נתגלגלה שיחה על דא ועל הא, על דודו ועל יגאל שעוסקים בטלוויזיה ועל חדשות העולם וכו', לא אוכל להאריך בדברים, אך הכול נאמר בעין טובה ואהבת אדם לרוב.

החלה מספרת דינה על התנדבות במוזיאון השואה אשר בעיר ודמעות היו נוצצות בעיניה, נתנה ידה לאברהם ואמרה: "העיקר זה הנכדים שלי, והעיקר שיש לנו צבא חזק ומדינה גדולה, ולא ניתן לזה לקרות שוב" הנהן אברהם בראשו, השיב לה בחיוך כואב ואמר: "די! עכשיו הנינים!" משם והלאה החלו מספרים מסכת ארוכה של סיפורים על שני דרדקים ושמן עידו ויותם, איך אמר עידו "אמא" ואיך התחקה יותם אחר הסב שפתאי ועומד היה ליד התנור ומניח כפות ידיו למען יחס לו. כמה חביבים היו בעיניה שני הדרדקים, שותה הייתה בצמא כל סיפור אשר בא לידה. כי מדי דברה בהם, נשתעשעה שעשועים רבים ונראה כאילו הייתה אוחות בתורה עצמה והתקיים בה עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

פתאום נתקנאתי באברהם ונתהרהרתי בדרכו של עולם, יש הנושא אישה ואין חייו חיים, ומה

זכה אברהם באשה כדינה? דעתו נוחה תמיד שכן זכה בשלושת המפתחות הדורש להם כל אנוש בר דעת "אישה נאה, דירה נאה וכלים נאים". חשבת בליבי מה גדולה היא מידת הענווה, שהיא מעשירה את בעליה. כך היא דרכם של צדיקים, עשירים הם שכן שמחים הם בחלקם תמיד. העולם אומר הב לנו ממון הב ונהיה מאושרים, השיג אדם מנה, מיד רוצה שתיים וכך מכלה כל ימיו במרדף אחר העושר. ואילו צדיקים טועמים מעין עולם הבא עוד בחייהם, אין הם רודפים אחר העולם, הוא בכבודו ועצמו בא אליהם. לפני צאתי מן הבית טענה אותי דינה בשלל מתנות, שוקולדים ומתוקים, מיני גומי לעיסה ומגדנות לרוב והכול תוצרת מובחרת של עלית שדה. כאשר יצאתי את הבית לא הניחו לי לילך יחיד, נהגו בי מנהג חסד וליווני מעט. נזכרתי בששמעתי פעם מרבי: "למדנו ממידת אברהם אבינו, להיות מלווה כברת דרך אדם היוצא מביתך, למען ייתן דעתו האורח שאכן קשה עליך פרידתו" נתתי להם שלום ונפרדתי מעמם, נשקו לי שניהם וברכוני בברכת הדרך.

לפני צאתי מן הרחוב החזרתי ראשי לאחור ונסתכלתי עוד פעם אחת בדינה ואברהם, דומים היו בעיני למראה הכרובים שעל הכפורת ופניהם איש אל אחיו. חמימות עצומה מילאה את ליבי ודמעות קטנות החלו נקוות בעיני. הרמתי עיני למרום והחילותי נושא תפילה: "ריבנו של עולם! ראה מה נאים בריות שבראת, עולמך אינו חסר ולא כלום, אם תאמר איה אהבה בעולם? השקיפה ממעון קודשך וראה בית זה, מים רבים לא יוכלו לכבות אהבת דינה ואברהם ונהרות לא ישטפוה. אם יתן איש את כל הון ביתו בעד אהבתם בוז יבוז לו. שמא תקשה עלי איה שלום בעולם? הרי הוא כאן מונח לפניך, אור של שבת נסוך על בית זה כל הימים והולך אור זה ומאיר בכל נקיקי הסלע והמחלוקת שבעולם. הבטח לי אלי! בכל פעם שתתעצב אל ליבך על רעת האדם אשר בארץ, אל נא ייחר אפך, הבט משמיים וראה בית זה ותנוח דעתך. אנא ממך! בכוח גדולת ימינך קבל רינת אברהם ודינה, ברכם, טהרם, רחמי צדקתך תמיד גמלם וידורו האחוה והשלום בבית זה מכאן ועד העולם"...

נופתי לשלום לדינה ואברהם וזכרתי את שחותמת המשנה: "לא מצא הקדוש ברוך הוא כל מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר ה' עוז לעמו ייתן ה' יברך את עמו בשלום"...

אודי וילנר - סטודנט לתואר ראשון במחלקות ספרות עם ישראל ופסיכולוגיה, באוניברסיטת בר אילן. udivillner@walla.com

דיונות הזהב והכסף (ציור במילים) / לימוד שריר

לילה. עיני עלטה. מדי פעם נעורים רחשי הרוח והחול מצליף בפניהם עטויי הרעלות הכחולות של אנשי המדבר. הירח צובע בכסף את החול האינסופי, את עיניהם הגדולות והפקוחות של הגמלים, את רגליהם הדקות והחזקות, את עיניהם השחורות של הגמלים, מלכי המדבר, את מבטם העמום והלא מובן לזר שפוקד את המקום. צלצל של ענבלים קטנים נבלע בתוך החול, נעלם בין הדיונות. לפעמים נשמעת אנקת גמל ושוב רוחשת הדממה ועקבות עקרבם דוממים בחול. שיירת גמלים עמוסת סחורות משתרכת לאיטה בתוך הלילה. השמיים שמעל המדבר שלווים כרצועת ים רחב ידיים, זרוע פנסי כוכבים בהירים, מנצנצים וכבים. אלו הם שמיים אחרים שלא נראים בשום מקום, הם בולעים אותך לתוך קרירותם המסתורית והתכולה שנפרשת מעל להט החול ביום ויורקים אותך חזרה אל תוך דיונות הכסף בלילה. הם מהתלים בך, כאן במדבר איתני הטבע שולטים ואין בלתם. לפתע מפלח קול בכי חרישי את דממת המדבר. הקול, מסתלסל ומתחנן. לאור הירח זוהרות דמעות של בדולח מתוך עיניו של הגמל ולדו מחריש הגמל. עם עלות השחר שיירת הגמלים ממשיכה לשרך את דרכה אל נאות המדבר. הירח גווע לאיטו עד שנעלם והשמש, חיזורת, שולחת את זרועותיה הדקות אל תוך החול. אט אט חודרות הקרניים כמו אלפי תמנונים אל תוך הדיונות וצובעות אותן בלבן. דבשות הגמלים מבהיקות וצמון עוטה גוון בהיר ורדרד. עיניהם מבהיקות כאבני אודם תחת מעטה ריסייהם ואוזניהם הרכות והשעירות מתפרשות לצדדים. פרסות רגליהם פוסעות בתוך החול, זנבותיהם המדולדלים נעים בין ירכיהם הגדולות, נעים בשיירה קדימה קדימה אל היעד והרוכבים הכחולים עם עיני הגחלים הלוחשות מתנדדים מעליהם לקצב פסיעותיהם ופניהם אל השמש. קול בכי של הגמל הולך וגובר, מלחך את הדיונות ומרחף באוויר החם. אד תכלכל וזוחח מתפשט על פני הסהרה. הדיונות מכחילות לאיטן, ומשתקפות מבעד למעטה חלבי וך. החום מפשיר את צינת הלילה ושיירת הגמלים מותירה עקבות על החול. מדי פעם מחרידה צעקתו של אחד הרוכבים את השקט. הוא גוער בגמל, דוחק מעט בצלעותיו אבל אחר כך הוא ממתן את קולו ולוחש מילים עלומות המתגלגלות מתחת לשפמו השחור, המתגלה מבעד לרעלה, מדבר אליו כאל ידיד ותיק. לפעמים הוא מסלסל את קולו ופוצח בשיר בעל ניגון מונוטוני מתמשך והגמל נראה מנענע את צווארו המפותל לקצב שירת אדונו. לרגעים נדמה שהגמל ורוכבו מתמזגים לדמות אחת הממשיכה לנוע לאיטה אל מול השמש. כפסלים כהים, המתנדדים באוויר, נצפית שיירת הגמלים על רקע המדבר.

לפתע מתמרד הגמל, עומד על מקומו וממאן לזוז. שיירת הגמלים נעצרת. הוא רוקע ברגליו מעיף על סביבותיו חול דק ובהיר, נחיריו השעירים רושפים, עיניו הגדולות מתמלאות דם וקצף לבן ובוהק עולה מפיו. צמרו סומר ולאור הזריחה הוא נראה כלהבת אש. הוא מנענע

בתחינה את צווארו הארוך, זוקף את אוזניו הרכות וזועק לרחמים. רוכבו מחריש. קו רקיע דק בכתום זוהר נמתח מעל הדיונות שנראות עתה כהות, חלקן מזדקרות לשמיים ככטמות של שד עטופות צל עגום. נדמה כאילו קו נוף של ים אפרפר תכלכל ומסתורי מצץ מבין שְׂדֵי הדיונות. אלה נדמות לעתים למפלצות כהות, רוחשות מצימות בפרפור אחרון של גסיסה. ענני נוצה מעטים משורטטים מעליהן והרוח משייפת וחורצת בחול גלים מעגליים ולמרגלות הדיונות הגבוהות, מעצבת דיונות קטנות יותר, מין קמורים וקערים, גבעות ועמקים עשויים חול רך, מין בנות דיונות עליזות ומפרפרות בתנועות מעוגלות של ריקוד, פושטות על פני המרחבים והרוח מלטפת את לחייהן הסמוקות. הגמל מרכין את צווארו ובבת אחת מותח את גופו, מנסה להתרומם על שתי רגליו ולהעיף את רוכבו. עיני הרוכב רושפות כגחלים והן מתמלאות דם. הוא נוטל את מקלו וחובט בחוזקה בגופו של הגמל, מושך חזק ברתמה וקול קללה איומה מפלחת את השקט. הגמל מרים את ראשו בחוסר אונים, כמביט בתחינה לשמיים. יללה חרישית נפלטת מפיו ודמעות זהובות זולגות מעיניו. הוא מתחיל לנוע והשיירה נעה יחד עימו. אט אט מתגבר הזוהר שבשמי המדבר והעננים נמוגים. עתה השמש עולה וצובעת את הדיונות בזהב. הים הדמיוני נמוג ונעלם והגמלים עוטים את צבע החול. צליל הענבלים הקטנים שלצוואריהם נשמע עליז יותר. תופי הברברים ונגינה מונוטונית נשמעים מרחוק, קולותיהם הולכים וגוברים ומפלחים את דממת המדבר ככל שהשיירה מתקדמת והולכת אל הכפר שבנווה המדבר. חרחורים קלושים נפלטים מפיו של הגמל הזקן ובגוף רופס ומובס הוא פוסע בתוך החול ולידו מחריש הגמל, מוליך אותו בשתיקה אל מותו.

לימור שריר - רופאה וסופרת. ספריה: 'הבית על האגם' (2004), 'אלוהים ואלוהיה' (2005), 'פירות בר אדומים' (2007) ולאחרונה 'דיונות זהב והכסף' (2008) בהוצאת כרמל. עורכת בהוצאת כרמל. מכהנת במדור לספרות של המועצה הישראלית לתרבות ולאמנות מטעם משרד המדע, התרבות והספורט, וחברה במועצת מאזנים, כתב העת של אגודת הסופרים העבריים. limor.sharir@gmail.com

**הפקולטה למדעי היהדות
המחלקה לספרות עם ישראל**

אוניברסיטת בר אילן
הפקולטה למדעי היהדות
המחלקה לספרות עם ישראל

לקבלת פרטים ניתן לפנות למחלקה: 03-5318235
או לדוא"ל: deptli@mail.co.il
חומרים למסע"י ניתן לשלוח לדוא"ל: yossi_bs10@walla.co.il